

ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ: ЕТИЧНІ ТА КУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ

Будь-яка людина, яка вивчає іноземну мову, зіштовхується з багатьма різноманітними припущеннями, які відрізняються від її власних. Разом з вивченням мови ми змушені вивчати культуру, порівнюючи її з рідною культурою і досліджуючи відмінності у житті та ментальності представників різних культур. Таким чином, вивчення іноземної мови мотивує студентів відкривати для себе внутрішній світ іншої культури [1,с.198].

Важливу роль культурологічної спрямованості навчального процесу відзначає О.Б. Тарнопольський. Починати міжкультурну освіту слід із самого початку, з короткого фонетичного курсу. Уже в ньому потрібно наводити найелементарніші комунікативні формули. Наприклад, на запитання «*How are you?*» в англійській мові можна відповісти лише оптимістично, але не песимістично [2,с.37]. Крім того, існує неформальне привітання «*hiya*», яке теж корисно знати. Вираз «*How do you do?*» взагалі не є питанням і не потребує відповіді, а лише повторення цієї фрази. Втім, у реальному мовленні цей вираз вже не використовується і вважається застарілим. Додамо також, що початківцям іноді важко усвідомити, що словам «ви» і «ти» в англійській відповідає «*you*», яке вживається у множині.

Необхідно відзначити, що категорія особи - це та частина граматики, на яку особливо впливають як інші мови, так і людський чинник. Нові форми ввічливості (другої особи множини або третьої особи однини чи множини) часто виникають під впливом інших мов [3,с.277]. У даному випадку цікавим є приклад польської мови. Вивчаючи її, слід пам'ятати, що займенник *у* (ви) можна вживати лише при неофіційному спілкуванні, звертаючись до сукупного, множинного адресата, тобто до групи осіб, з якими мовець перебуває у порівняно близьких стосунках (сімейних, дружніх, товариських, службових). При зверненні до незнайомої людини або тієї, що знаходиться на вищому щаблі соціальної ієрархії, слід використовувати займенник *Pan* або *Pani*. При цьому дієслово, що виступає у ролі присудка, буде вживатися у третій особі: *Skąd Pan jest?* (Звідки Ви?).

М. Лазінський виділяє три види записів *pan/pani*, які будуть представляти: 1) займенники; 2) назви, які означають одночасно «чоловік» і «жінка»; 3) повнозначні іменники «володар/володарка» [4]. На відміну від польської мови, в українській іменник пан / пані не виконує ролі займенника, а має лише функції, описані у другому і третьому пунктах.

Інший приклад можна навести, використовуючи лексику уроку з англійської мови, коли вчитель, говорячи англійською мовою, періодично запитує клас «*Do you understand me?*», тобто «Ви мене розумієте?» Граматично це питання є правильним, але британський слухач це зрозумів би як натяк на неспроможність усвідомити сутність питання, оскільки фраза має прихований зміст, що можна витлумачити як «Чи ви загалом розумієте, про що йде мова?». В

окресленій ситуації доцільно поставити запитання такого характеру: «*Have you caught the idea?*», дослівно «Чи усвідомили ви ідею?», тобто «Чи Ви розумієте поставлене запитання?» [5,с.4]. Розглядаючи вплив вивчення мови на свідомість суб'єкта пізнання, слід мати на увазі те, що нова мовна система змінює «кут зору» на оточуючий світ, його елементи, призводячи до подолання «монокультурності» та «лінгвоцентризму» [6,с.171]. Крім того, вивчення мови неминує розширює наш світогляд, зокрема, історичний: так, ми дізнаємося, що *Venäjä* - це не що інше, як Росія фінською мовою: така назва походить від племені венедів. У той же час вже згадувана польська мова містить досить незвичайне для інших європейців слово *Włochy*, яке використовується для позначення Італії (назва також походить від одного з давніх племен).

Отже, формування соціокультурної компетентності майбутнього філолога є надзвичайно важливою справою, адже зробити фаховий переклад чи навчити іншого іноземній мові може лише людина з широким світоглядом. Втім, для людини, яка претендує на знання мови навіть для службових чи побутових потреб, знання етичних та культурних аспектів також є корисним. Це дозволяє розуміти глибинний зміст сказаного, інтерпретувати алюзії, евфемізми, фразеологізми, які зрозумілі носіям мови. Таким чином, вищесказане лише підтверджує необхідність використання аутентичних матеріалів на заняттях з іноземної мови.

Список використаних джерел

1. Соколова І. Розвиток крос-культурної компетентності студентів економічних спеціальностей на заняттях з англійської мови / І. Соколова // Світогляд - Філософія - Релігія: збірник наукових праць. - 2014. - Вип. 7 - С. 197-205. 2. Тарнопольський О.Б. Методика навчання англійської мови дорослих поза межами вишівських мовних програм / О.Б. Тарнопольський. - Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2017. - 228 с. 3. Стрілець І. Способи апеляції в етикеті української та польської мов / І. Стрілець // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. - 2009. - Вип. 4. - С. 273-283. 4. Łaziński M. O panach i paniach: polskie rzeczowniki tytułowe i ich asymetria rodzajowo-płciowa. - Warszawa, 2006. - 360 s. 5. Бакум З. Крос-культурний підхід у викладанні іноземної мови студентам-філологам / З. Бакум, О. Пальчикова // Теоретична і дидактична філологія. - 2012. - Вип. 13. - С. 3-7. 6. Ремизова С.В. Психологические особенности изучения иностранного языка и формирования иноязычного сознания / С.В. Ремизова // Известия Уральского государственного университета. Сер. 1. Проблемы образования, науки и культуры. - 2010. - № 1 (71). - С. 165-174.

С. А. Кирилюк

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ СПІЛКУВАННЯ - ОДНА ІЗ ВАЖЛИВИХ ПРОБЛЕМ НАВЧАННЯ РІДНОЇ МОВИ

Сучасний етап розвитку вищої школи характеризується посиленням уваги до мовної освіти в країні, потребою формування особистості, яка б відзначалася свідомим ставленням до рідної мови, мовленнєвою активністю на всіх етапах оволодіння мовою як засобом спілкування, пізнання і впливу, високою культурою спілкування в різних життєвих ситуаціях. Головним завданням є прагнення звернути увагу на важливість постановки проблеми формування культури